॥ तैत्तिरीय संहिता॥

॥द्वितीयः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः॥

दिवमनु वि ऋंमस्व निर्भक्तः स यन्द्विष्मो विष्णोर्धनेनाग्नेऽधममस्याः शुंचिषथ्योडंश च॥1॥

विष्णोः क्रमों ऽस्यिभमातिहा गांयत्रं छन्द आ रोह पृथिवीमनु वि क्रंमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः क्रमों ऽस्यिभशस्तिहा त्रेष्टुं छन्द आ रोहान्तरिक्षमनु वि क्रंमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः क्रमों ऽ स्यरातीयतो हन्ता जागंतं छन्द आ रोह दिवमनु वि क्रंमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः क्रमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः [1]

क्रमोऽसि शत्र्यतो ह्न्तानृष्टुम्ं छन्द आ रोह दिशोऽनु वि क्रमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मः। अक्रन्दद्ग्निः स्तनयंत्रिव द्यौः क्षामा रेरिहद्वीरुधः समुञ्जत्र। सद्यो जंजानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदंसी भानुनां भात्यन्तः। अग्नैंऽभ्यावर्तिन्नभि न आ वर्तस्वायुषा वर्चसा सन्या मेधयां प्रजया धनेन। अग्नैं [2] अङ्गिरः शतं ते सन्त्वावृतः सहस्रं त उपावृतः। तासाम्पोषंस्य पोषंण पुनंनी नृष्टमा कृषि पुनंनी रियमा कृषि। पुनंस्का नि वंतस्व पुनंरग्न इषायुंषा। पुनंनी पाहि विश्वतः। सह रय्या नि वंतस्वाग्ने पिन्वंस्व धारया। विश्वपित्रंया विश्वतस्परि। उदुंत्तमं वंरुण पाशंमस्मदवांधमम् [3]

वि मंध्यमः श्रंथाय। अथां वयमांदित्य व्रते तवानांगसो अदितये स्याम। आ त्वांहार्षम्नतरंभूर्ध्रुवस्तिष्ठा- विंचाचितिः। विशंस्त्वा सर्वा वाञ्छन्त्वस्मित्राष्ट्रमिधं श्रय। अग्रं बृहत्रुषसांमूर्ध्वो अस्थान्निर्जिग्मवान्तमंसो ज्योतिषागांत्। अग्निर्भानुना रुशंता स्वङ्ग आ जातो विश्वा सद्मांन्यप्राः। सीद त्वम्मातुरस्याः [4]

उपस्थे विश्वांन्यग्ने वयुनांनि विद्वान्। मैनांमुर्चिषा मा तपंसाभि शूंशुचोऽन्तरंस्याः शुक्रज्योतिर्वि भांहि। अन्तरंग्ने रुचा त्वमुखाये सदंने स्वे। तस्यास्त्वः हरंसा तपुञ्जातंवेदः शिवो भंव। शिवो भूत्वा मह्यंमुग्नेऽथों सीद शिवस्त्वम्। शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वं योनिमिहासंदः। हुःसः शुंचिषद्वसुंरन्तिरक्षसद्धोतां वेदिषदितिथिर्दुरोणसत्। नृषद्वंरसदंत्सद्धोमसद्जा गोजा ऋत्जा अद्रिजा ऋतम्बृहत्॥ [5]

तृतीयें त्वा गर्भ आ यंविष्ठा यच्त्वारिं च॥2॥

दिवस्परि प्रथमं जंज्ञे अग्निरस्मिद्धितीयम्परि जातवेदाः। तृतीयंमप्सु नृमणा अजंस्विमिन्धांन एनं जरते स्वाधीः। विद्या ते अग्ने त्रेधा त्रयाणि विद्या ते सद्य विभृतम्पुरुत्रा। विद्या ते नामं पर्मं गुहा यद्विद्या तमुत्सं यतं आज्गन्थं। समुद्रे त्वां नृमणां अप्स्वंन्तर्नृचक्षां ईधे दिवो अंग्न ऊधन्नं। तृतीये त्वा [6]

रजंसि तस्थिवा संमृतस्य योनौं महिषा अंहिन्वत्र। अक्रंन्दद्गिः स्त्नयंत्रिव द्यौः क्षामा रेरिहर्द्वीरुधंः सम्अत्र। सद्यो जंज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदंसी भानुनां भात्यन्तः। उशिक्पांवको अंरतिः सुमेधा मर्तेष्वग्निरमृतो निर्धाय। इयंति धूममंरुषम्भरिभ्रदुच्छुकेणं शोचिषा द्यामिनंक्षत्। विश्वंस्य केतुर्भृवंनस्य गर्भ आ [7] रोदंसी अपृणाज्ञायंमानः। वीडुं चिदद्रिमभिनत्परायञ्जना

यद्ग्रिमयंजन्त पश्चं। श्रीणामुंदारो धुरुणो रयीणाम्मंनीषाणाम्प्राप सोमंगोपाः। वसौः सूनुः सहंसो अप्सु राजा वि भात्यग्रं उषसांमिधानः। यस्ते अद्य कृणवंद्धद्रशोचेऽपूपं देव घृतवंन्तमग्ने। प्र तं नंय प्रत्रां वस्यो अच्छाभि द्युम्नं देवभंक्तं यविष्ठ। आ [8]

तम्भंज सौश्रव्सेष्वंग्न उक्थउंक्थ् आ भंज श्रस्यमांने। प्रियः सूर्ये प्रियो अग्ना भंवात्युज्ञातेनं भिनद्दुज्जनित्वैः। त्वामंग्ने यजमाना अनु द्यून् विश्वा वसूनि दिधरे वार्याणि। त्वयां सह द्रविणिमेच्छमाना व्रजं गोमंन्तमुशिजो वि वंव्रः। दृशानो रुका उर्व्या व्यंद्यौदुर्मर्षमायुंः श्रिये रुचानः। अग्निर्मृतों अभवद्वयोभिर्यदेनं द्यौरजनयत्सुरेताः॥ [9]

आ तवोर्जाऽनु षोडंश च॥3॥

अन्नप्तेऽन्नंस्य नो देह्यनमीवस्यं शुष्मिणंः। प्रप्नंदातारं तारिष ऊर्जं नो धेहि द्विपदे चतुंष्पदे। उदं त्वा विश्वं देवा अग्ने भरंन्तु चित्तिंभिः। स नों भव शिवतंमः सुप्रतींको विभावंसुः। प्रेदंग्ने ज्योतिष्मान् याहि शिवेभिंर्चिभिस्त्वम्। बृहद्गिंभीनुभिर्मास्नमा हिर्स्सीस्तुनवा प्रजाः। समिधाग्निं दंवस्यत घृतैर्बोधयुतातिंथिम्। आ [10]

अस्मिन् ह्व्या जुंहोतन। प्रप्रायम्ग्निर्भर्तस्यं शृण्वे वि यत्सूर्यो न रोचंते बृहद्भाः। अभि यः पूरुम् पृतंनासु तस्थौ दीदाय दैव्यो अतिथिः शिवो नंः। आपो देवीः प्रति गृह्णीत् भस्मैतत्स्योने कृणुध्व १ सुरुभावुं लोके। तस्मै नमन्तां जनयः सुपत्नीमित्वे पुत्रम्बिभृता स्वेनम्। अप्स्वंग्ने सिधेष्टवं [11]

सौषंधीरन् रुध्यसे। गर्भे सञ्जायसे पुनः। गर्भो अस्योषंधीनां गर्भो वनस्पतीनाम्। गर्भो विश्वंस्य भूतस्याग्ने गर्भो अपामंसि। प्रसद्य भरमंना योनिमपश्चं पृथिवीमंग्ने। स्रस्यज्यं मातृभिस्तवं ज्योतिष्मान्पुन्रासंदः। पुनंरासद्य सदनमपश्चं पृथिवीमंग्ने। शेषे मातुर्यथोपस्थेऽन्तरस्याः शिवतंमः। पुनंरूर्जा [12]

नि वंतस्व पुनंरग्न इषायुंषा। पुनंनः पाहि विश्वतः। सह र्य्या नि वंतस्वाग्ने पिन्वस्व धारंया। विश्वपित्रंया विश्वतस्परिं। पुनस्त्वादित्या रुद्रा वसंवः सिनंन्धताम्पुनंर्ब्रह्माणों वसुनीथ युज्ञैः। घृतेन त्वं तनुवों वर्धयस्व सत्याः संन्तु यजंमानस्य कामाः। बोधां नो अस्य वर्चसो यविष्ठ मश्हिष्ठस्य प्रभृंतस्य स्वधावः। पीयंति त्वो

अनुं त्वो गृणाति वृन्दारुंस्ते तुनुवं वन्दे अग्ने। स बोधि सूरिर्म्घवां वसुदावा वसुंपतिः। युयोध्यंस्मद्वेषार्श्से॥ [13]

अस्त्वोषंधीषु जानन्नृष्टाचंत्वारि १शच॥४॥

अपंत वीत वि चं सर्पतातो येऽत्र स्थ पुंराणा ये च नूतंनाः। अदांदिदं यमोऽवसानंम्पृथिव्या अक्रेन्निमम् पितरो लोकमंस्मै। अग्नेर्भस्मांस्यग्नेः पुरीषमसि संज्ञानंमसि काम्धरंणम्मयि ते काम्धरंणम्भूयात्। सं या वंः प्रियास्तुनुवः सम्प्रिया हृंदयानि वः। आत्मा वो अस्तु [14]

सिम्नियः सिम्नियास्तनुवो मर्म। अय सो अग्नियिस्मिन्त्सोम्। सुतं द्वे जठरे वावशानः। सहस्नियं वाजमत्यं न सि सि सस्वान्त्सन्त्स्तूयसे जातवेदः। अग्ने दिवो अर्णमच्छां जिगास्यच्छां देवा र ऊचिषे धिष्णिया ये। याः प्रस्तादोचने सूर्यस्य याश्चावस्तांदुप्तिष्ठंन्त आपंः। अग्ने यत्ते दिवि वर्चः पृथिव्यां यदोषंधीषु [15]

अप्सु वां यजत्र। येनान्तिरिक्षमुर्वातृतन्थं त्वेषः स भानुर्रण्वो नृचक्षाः। पुरीष्यांसो अग्नयः प्रावणिभिः स्जोषंसः। जुषन्ताः ह्व्यमाहुंतमनमीवा इषो म्हीः। इडांमग्ने पुरुदरसर् स्निं गोः शंश्वत्तमर हर्वमानाय साध। स्यान्नः सुनुस्तनंयो विजावाग्ने सा ते सुमृतिर्भूत्वस्मे। अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातो अरोचथाः। तं जानन्न [16]

अग्न आ रोहाथां नो वर्धया रियम्। चिदिस् तयां देवतंयाऽ देवतंयाङ्गिर्स्वद्भुवा सींद परिचिदिस् तयां देवतंयाऽ ङ्गिर्स्वद्भुवा सींद लोकम्पृण छिद्रम्पृणाथों सीद शिवा त्वम्। इन्द्राग्नी त्वा बृह्स्पतिंर्स्मिन् योनांवसीषदत्र्। ता अस्य सूदेदोहसः सोम श्रीणन्ति पृश्नयः। जन्मन्देवानां विशिस्त्रिष्वा रोचने दिवः॥ [17]

समोंकसौ विश्वरूपे विदुर्निर्ऋतिर्भि चंष्ट इह मित्राय द्वाविर्शितिश्व॥5॥

समित्र सं कंल्पेथार सिम्प्रियौ रोचिष्णू सुमनस्यमानौ। इष्मूर्जम्भि संवसानौ सं वाम्मनार्रिस सं व्रता समुं चित्तान्याकरम्। अग्ने पुरीष्याधिपा भवा त्वं नः। इष्मूर्जं यजमानाय धेहि। पुरीष्यंस्त्वमंग्ने रियमान्पृष्टिमार असि। शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वां योनिमिहासंदः। भवंतं नः समनसौ समोकसौ [18]

अरेपसौं। मा युज्ञ हि रेसिष्टम्मा युज्ञपंतिं जातवेदसौ

शिवौ भंवतम् व नंः। मातेवं पुत्रम्पृंथिवी पुरीष्यंमग्निः स्वे योनांवभारुखा। तां विश्वैर्देवैर्ऋतुभिः संविदानः प्रजापंतिर्विश्वकंमा वि मुंश्चतु। यदस्य पारे रजंसः शुकं ज्योतिरजायत। तन्नः पर्षदित द्विषोऽग्ने वैश्वानर् स्वाहाँ। नमः सु ते निर्ऋते विश्वरूपे [19]

अयस्मयं वि चृंता बन्धमेतम्। यमेन् त्वं यम्यां संविदानोत्तमं नाकमिधं रोहयेमम्। यत्तं देवी निर्ऋतिरा बबन्ध दामं ग्रीवास्वंविचर्त्यम्। इदं ते तिद्व ष्याम्यायुंषो न मध्यादथां जीवः पितुमंद्धि प्रमुंक्तः। यस्यांस्ते अस्याः ऋूर आसञ्ज्होम्येषाम्बन्धानांमवसर्जनाय। भूमिरितिं त्वा जनां विदुर्निर्ऋतिः [20]

इति त्वाहम्परि वेद विश्वतः। असुन्वन्तमयंजमानमिच्छ स्तेनस्येत्यां तस्कर्स्यान्वेषि। अन्यमस्मदिच्छ् सा तं इत्या नमो देवि निर्ऋते तुभ्यंमस्तु। देवीमहं निर्ऋतिं वन्दंमानः पितेवं पुत्रं दंसये वचोभिः। विश्वंस्य या जायंमानस्य वेद् शिरंशिरः प्रतिं सूरी वि चंष्टे। निवेशंनः संगमनो वसूनां विश्वां रूपाभि चंष्टे [21] शवींभिः। देव इंव सिवता सत्यधर्मेन्द्रो न तंस्थौ सम्रे पंथीनाम्। सं वंरत्रा दंधातन् निराहावान्कृणोतन। सिश्चामहा अवटमुद्रिणं वयं विश्वाहादंस्तमिक्षेतम्। निष्कृताहावमवट १ सुंवर्त्र १ सुंवेचनम्। उद्गिण १ सिश्चे अिक्षेतम्। सीरां युअन्ति क्वयों युगा वि तंन्वते पृथंक्। धीरां देवेषुं सुम्रया। युनक्त् सीरा वि युगा तंनोत कृते योनौं वपतेह [22]

बीजम्। गिरा चं श्रुष्टिः सभरा असंन्नो नेदीय इत्सृण्यां पक्षमायंत्। लाङ्गंलम्पवीरवः सुशेवः सुमृतित्संरु। उदित्कृषित् गामविम्प्रफर्व्यं च पीवंरीम्। प्रस्थावंद्रथवाहंनम्। शुनं नः फाला वि तुंदन्तु भूमिः शुनं कीनाशां अभियन्तु वाहान्। शुनम्पर्जन्यो मधुना पयोभिः शुनांसीरा शुनम्स्मासुं धत्तम्। कामं कामदुघे धुक्ष्व मित्राय वरुणाय च। इन्द्रांयाग्रये पूष्ण ओषंधीभ्यः प्रजाभ्यः। घृतेन सीता मधुना समंक्ता विश्वदिवरनुंमता मुरुद्धिः। ऊर्जस्वती पयंसा पिन्वंमानास्मान्त्सीते पर्यसाभ्यावंवृत्स्व॥ [23]

रपंः पतृत्रिणीृर्या अ॰हंसो याः खनांमि वोऽष्टादंश च॥६॥

या जाता ओषंधयो देवेभ्यंस्त्रियुगम्पुरा। मन्दांमि

बुभूणांमह १ शृतं धामांनि सृप्त चं। शृतं वो अम्ब धामांनि सृहस्रंमुत वो रुहं। अथां शतऋत्वो यूयिम्मम्में अगृदं कृत। पुष्पांवतीः प्रसूवंतीः फुलिनीरफुला उत। अश्वां इव सृजित्वंरीवी्रुधंः पारियुष्णवंः। ओषधीरितिं मातर्स्तद्वों देवी्रुपं ब्रुवे। रपार्श्स विघृतीरित् रपंः [24]

चातयंमानाः। अश्वत्थे वो निषदंनम्पूर्णे वो वस्तिः कृता। गोभाज इत्किलांसथ यत्सनवंथ पूरुषम्। यद्हं वाजयंत्रिमा ओषंधीर्हस्तं आद्धे। आत्मा यक्ष्मंस्य नश्यति पुरा जीवगृभो यथा। यदोषंधयः संगच्छंन्ते राजांनः समिताविव। विप्रः स उच्यते भिषग्रंक्षोहामीवचातंनः। निष्कृंतिनांमं वो माताथां यूयः स्थ संकृंतीः। स्राः पंतित्रणीः [25]

स्थन यदामयंति निष्कृत। अन्या वो अन्यामंवत्वन्यान्यस्या उपावत। ताः सर्वा ओषंधयः संविदाना इदम्मे प्रावंता वर्चः। उच्छुष्मा ओषंधीनां गावों गोष्ठादिवेरते। धनर् सिन्ष्यन्तीनामात्मानं तवं पूरुष। अति विश्वाः परिष्ठाः स्तेन इंव ब्रजमंत्रमुः। ओषंधयः प्राचंच्यवुर्यत् किं चं तनुवार् रपः। याः [26] त् आतस्थुरात्मानं या आंविविशः पर्रःपरुः। तास्ते यक्ष्मं वि बांधन्तामुग्रो मध्यम्शीरिव। साकं यक्ष्म् प्र पंत श्येनेनं किकिदीविनां। साकं वातंस्य प्राज्यां साकं नंश्य निहाकंया। अश्वावती सोमवतीमूर्जयंन्ती- मुदोजसम्। आ वित्सि सर्वा ओषंधीरस्मा अंरिष्टतांतये। याः फुलिनीर्या अंफुला अंपुष्पा याश्चं पुष्पिणीः। बृह्स्पतिप्रसूतास्ता नो मुश्चन्त्व संसः। याः [27]

ओषंधयः सोमंराज्ञीः प्रविष्टाः पृथिवीमन्। तासां त्वमंस्युत्तमा प्र णों जीवातंवे सुव। अवपतंन्तीरवदन्दिव ओषंधयः परि। यं जीवमृश्रवांमहै न स रिष्याति पूर्रुषः। याश्चेदम्पृथ्वन्ति याश्चं दूरम्परांगताः। इह संगत्य ताः सर्वा अस्मै सं देत्त भेषजम्। मा वो रिषत्खनिता यस्में चाहं खनांमि वः। द्विपचतुंष्पदस्माक् सर्वमस्त्वनांतुरम्। ओषंधयः सं वंदन्ते सोमेन सह राज्ञां। यस्में करोतिं ब्राह्मणस्त राजन्यारयामसि॥ [28]

आ मन्दंस्व सानुसिमेकान्नचंत्वारि्श्शर्च॥ ७॥

मा नों हिश्सीज्ञनिता यः पृथिव्या यो वा दिवर्

स्त्यधंर्मा ज्जानं। यश्चापश्चन्द्रा बृंह्तीर्ज्जान् कस्मैं देवायं हिवणं विधेम। अभ्यावंतस्व पृथिवि यज्ञेन् पर्यंसा सह। व्यां ते अग्निरिष्तोऽवं सर्पत्। अग्ने यत्ते शुक्रं यचन्द्रं यत्पूतं यद्यज्ञियम्। तद्देवभ्यो भरामिस। इष्मूर्जमहिमृत आ [29]

द्द ऋतस्य धाम्नो अमृतंस्य योनैंः। आ नो गोषुं विश्वत्वौषंधीषु जहांमि सेदिमनिंराममींवाम्। अभ्रे तव श्रवो वयो मिहं भ्राजन्त्यर्चयो विभावसो। बृहंद्भानो शवंसा वाजंमुक्थ्यं दधांसि दाशुषं कवे। इर्ज्यन्नंभ्रे प्रथयस्व जन्तुभिर्स्मे रायो अमर्त्य। स दंर्श्वतस्य वपुंषो वि राजसि पृणिक्षं सान्सि॰ र्यिम्। ऊर्जो नपाञ्चातंवेदः सुश्कितिभूर्मन्दंस्व [30]

धीतिभिर्हितः। त्वे इषः सं देधुर्भूरिरेतसश्चित्रोतंयो वामजाताः। पावकवंर्चाः शुक्तवंर्चा अनूनवर्चा उदियर्षि भानुनां। पुत्रः पितरां विचर्त्रुपावस्युभे पृणक्षि रोदंसी। ऋतावानम्महिषं विश्वचंर्षणिम्ग्निश् सुम्नायं दिधरे पुरो जनाः। श्रुत्कर्णश् सुप्रथंस्तमन्त्वा गिरा दैव्यम्मानुषा युगा। निष्कृतरिमध्वरस्य प्रचेतसं क्षयंन्त्र राधंसे महे। रातिम्भृगूंणामुशिजंं कृविक्रंतुम्पृणिक्षं सान्सिम् [31]

र्यिम्। चितः स्थ परिचितं ऊर्ध्वचितः श्रयध्वं तयां देवतंयाङ्गिर्स्वद् ध्रुवाः सींदत। आ प्यांयस्व समेतु ते विश्वतः सोम् वृष्णियम्। भवा वाजंस्य संग्थे। सं ते पया सिम् सम् यन्तु वाजाः सं वृष्णियान्यभिमातिषाहः। आप्यायमानो अमृतांय सोम दिवि श्रवा स्युत्तमानि धिष्व॥ [32]

महोऽनुं यातुधानांनामेकांदश च॥८॥

अभ्यंस्थाद्विश्वाः पृतंना अरांतीस्तद्ग्निरांह् तद् सोमं आह। बृह्स्पतिः सिवता तन्मं आह पुषा मांधात्सुकृतस्यं लोके। यदक्रेन्दः प्रथमं जायंमान उद्यन्त्संमुद्रादुत वा प्रीषात्। श्येनस्यं पृक्षा हरिणस्यं बाहू उपंस्तुतं जिनम् तत्ते अर्वत्र। अपाम्पृष्ठमंसि योनिर्ग्नेः संमुद्रम्भितः पिन्वंमानम्। वर्धमानम्महः [33]

आ च पुष्कंरं दिवो मात्रंया वृरिणा प्रंथस्व। ब्रह्मं जज्ञानम्प्रंथमम्पुरस्ताद्वि सीमृतः सुरुचो वेन आंवः। स बुध्नियां उपमा अंस्य विष्ठाः सृतश्च योनिमसंतश्च विवेः। हिर्ण्यगर्भः समंवर्तताग्रें भूतस्यं जातः पितरेकं आसीत्। स दांधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मैं देवायं हिवषां विधेम। द्रप्सश्चंस्कन्द पृथिवीमन् [34]

द्यामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः। तृतीयं योनिमनुं संचरंन्तं द्रप्सं जुंहोम्यनुं सप्त होत्राः। नमों अस्तु सुर्पेभ्यो ये के चं पृथिवीमनुं। ये अन्तरिक्षे ये दिवि तेभ्यः सुर्पेभ्यो नमः। येऽदो रोचने दिवो ये वा सूर्यस्य रिष्मिषुं। येषांमुप्सु सदः कृतं तेभ्यः सुर्पेभ्यो नमः। या इषंवो यातुधानांनां ये वा वनस्पती रूपं। ये वांवटेषु शेरते तेभ्यः सुर्पेभ्यो नमः॥ [35]

प्रतिष्ठायैं सहस्रवीर्या पर्मं विरादथ्सप्त तीरें चुत्वारिं च॥९॥

भ्रुवासि ध्रुणास्तृता विश्वकर्मणा सुकृता। मा त्वां समुद्र उद्वंधीन्मा सुंपूर्णोऽव्यंथमाना पृथिवीं हर्ह। प्रजापंतिस्त्वा सादयतु पृथिव्याः पृष्ठे व्यचस्वतीम्प्रथंस्वतीम्प्रथोऽसि पृथिव्यंसि भूरंसि भूमिरस्यदिंतिरसि विश्वधाया विश्वंस्य भुवनस्य धूर्ती पृथिवीं यंच्छ पृथिवीं हर्ह पृथिवीम्मा हिर्सीविश्वंसमे प्राणायांपानायं व्यानायोदानायं प्रतिष्ठायैं [36]

चरित्रांयाग्निस्त्वाभि पांतु मह्या स्वस्त्या छुर्दिषा शंतंमेन् तयां देवतंयाङ्गिर्स्वद्भुवा सींद। काण्डांत्काण्डात् प्ररोहंन्ती पर्रुषःपरुषः परिं। एवा नों दूर्वे प्र तंनु सहस्रेण शृतेनं च। या शृतेनं प्रतनोषिं सहस्रेण विरोहंसि। तस्यांस्ते देवीष्टके विधेमं ह्विषां वयम्। अषांढासि सहंमाना सहस्वारांतीः सहंस्वारातीयतः सहंस्व पृतंनाः सहंस्व पृतन्यतः। सहस्रंवीर्या [37]

असि सा मां जिन्व। मधु वातां ऋतायते मधुं क्षरिन्ति सिन्धंवः। माध्वींर्नः स्न्त्वोषंधीः। मधु नक्तंमुतोषिस् मधुंमृत्पार्थिव्र रज्ञःं। मधु द्यौरंस्तु नः पिता। मधुंमान्नो वन्स्पित्मधुंमार अस्तु सूर्यः। माध्वीर्गावो भवन्तु नः। मही द्यौः पृंथिवी च न इमं यज्ञिमिंमिक्षताम्। पिपृतां नो भरीमिभः। तिद्वष्णौः पर्मम् [38]

प्द र सदां पश्यन्ति सूरयंः। दिवीव चक्षुरातंतम्। ध्रुवासिं पृथिवि सहंस्व पृतन्यतः। स्यूता देवेभिंरमृतेनागाः। यास्तें अग्रे सूर्ये रुचं उद्यतो दिवंमातन्वन्तिं रुश्मिभिः। ताभिः सर्वाभी रुचे जनांय नस्कृधि। या वो देवाः सूर्ये रुचो गोष्वश्वेषु या रुचं। इन्द्रांग्री ताभिः सर्वाभी रुचं नो धत्त बृहस्पते। विराट् [39]

ज्योतिरधारयत्ममाङ्गोतिरधारयत्स्वराङ्गोतिरधारयत्। अग्ने युक्ष्वा हि ये तवाश्वांसो देव साधवः। अरं वहंन्त्याशवः। युक्ष्वा हि देवहूतंमा अश्वारं अश्वारं अग्ने रथीरिव। नि होतां पूर्वः संदः। द्रप्सश्चंस्कन्द पृथिवीमनु द्यामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः। तृतीयं योनिमनुं संचरंन्तं द्रप्सं जुंहोम्यनुं सप्त [40]

होत्राः। अभूदिदं विश्वस्य भुवनस्य वार्जिनम्ग्रेवैश्वान्रस्यं च। अग्निर्ज्योतिषा ज्योतिष्मात्रुक्यो वर्चसा वर्चस्वान्। ऋचे त्वां रुचे त्वां समित्स्रंवन्ति सरितो न धेनाः। अन्तर्हृदा मनसा पूयमानाः। घृतस्य धारां अभि चांकशीमि। हिर्ण्ययो वेतसो मध्यं आसाम्। तस्मिन्त्सुपूर्णो मधुकृत्कुंलायी भजंन्नास्ते मधुं देवताभ्यः। तस्यांसते हर्रयः सप्त तीरे स्वधां दहांना अमृतंस्य धाराम्॥ [41]

अग्रे मा हि रेसीरग्रे मोष्ट्रमारण्यमनुं शर्भं नवं च॥10॥ आदित्यमिमन्द्विपादंम्मयुवाँतस्यार्श्वमिममेकंशफङ्गौरमजंस्रङ्गवयवँरूतिमविमिग

अग्निरुग्नेश्शंरुभम्॥

आदित्यं गर्भम्पयंसा सम्अन्त्सहस्रंस्य प्रतिमां विश्वरूपम्। परि वृिङ्क्त हरंसा माभि मृक्षः श्तायंषं कृणुिह चीयमानः। इमम्मा हिश्सीर्द्धिपादंम्पशूनाः सहंस्राक्ष्म मेध्र आ चीयमानः। मयुमारण्यमन् ते दिशामि तेन चिन्वानस्तन्वो नि षीद। वातंस्य प्राज्ञिं वरुणस्य नाभिमश्वं जज्ञानः संरिरस्य मध्ये। शिशुं नदीनाः हरिमद्रिंबुद्धमग्रे मा हिश्सीः [42]

प्रमे व्योमत्र। इमम्मा हि सीरिकंशफम्पशूनां केनिकृदं वाजिनं वाजिनेषु। गौरमार्ण्यमन् ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तन्वो नि षीद। अजस्त्रिमन्दुंमरुषम्भुरण्यमुग्निमीडे पूर्वित्तौ नमोभिः। स पर्वभिर्ऋतुशः कल्पंमानो गाम्मा हि सीरिदितिं विराजम्। इमस समुद्रस शतधारमुत्सं व्यच्यमानम्भुवंनस्य मध्यै। घृतं दुहानामिदितिं जनायाग्ने मा [43]

हिर्सीः प्रमे व्योमत्र्। गुवयमार्ण्यमन् ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तुनुवो नि षीद। वर्सत्रें त्वष्टुर्वरुणस्य नाभिमविं जज्ञानाः रजंसः परंस्मात्। महीः सांह्स्रीमसुंरस्य मायामग्रे मा हिःसीः पर्मे व्योमन्न्। इमामूणायुं वर्रणस्य मायां त्वचंम्पशूनां द्विपदां चतुंष्पदाम्। त्वष्टुः प्रजानाम्प्रथमं जनित्रमग्रे मा हिःसीः पर्मे व्योमन्न्। उष्ट्रंमार्ण्यमनुं [44]

ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तनुवो नि षींद। यो अग्निरग्नेस्तप्सोऽधि जातः शोचौत्पृथिव्या उत वा दिवस्परि। येनं प्रजा विश्वकंमा व्यानद्गमंग्ने हेडः परि ते वृणक्त। अजा ह्यंग्नेरजंनिष्ट गर्भात्सा वा अपश्यज्ञनितार्मग्रै। तया रोहंमायन्नुप मेध्यांसस्तयां देवा देवतामग्रं आयन्। शर्भमारण्यमनुं ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तनुवो नि षींद॥ [45]

हि वृता म् एकांदश च॥11॥

इन्द्रौग्नी रोचना दिवः पिर् वाजेषु भूषथः। तद्वाँ चेति प्र वीर्यम्। श्रथंद्वृत्रमुत संनोति वाजिमन्द्रा यो अग्नी सहुंरी सपूर्यात्। इर्ज्यन्तां वस्वयंस्य भूरेः सहंस्तमा सहंसा वाज्यन्तौ। प्र चंर्षणिभ्यंः पृतना हवेषु प्र पृंथिव्या रिरिचाथे दिवश्चं। प्र सिन्धुंभ्यः प्र गिरिभ्यों महित्वा प्रेन्द्रौग्नी विश्वा भुवनात्यन्या। मर्रुतो यस्य हि [46]

क्षयं पाथा दिवो विमहसः। स सुंगोपातंमो जनः। युज्ञैर्वा यज्ञवाहसो विप्रस्य वा मतीनाम्। मरुंतः शृणुता हवम्ं। श्रियसे कम्भानुभिः सम्मिमिक्षिरे ते रिश्मिभिस्त ऋकंभिः सुखादयः। ते वाशीमन्त इष्मिणो अभीरवो विद्रे प्रियस्य मारुंतस्य धाम्नः। अवं ते हेड उद्तमम्। कयां निश्चित्र आ भुंवदूती सदावृधः सखाँ। कया शिचेष्ठया वृता। [47]

को अद्य युंङ्के धुरि गा ऋतस्य शिमींवतो भामिनों दुर्हणायून्। आसन्निषून् हृत्स्वसों मयोभून् य एंषाम् भृत्यामृणधत्स जींवात्। अग्ने नया देवाना् शं नों भवन्तु वाजेंवाजे। अप्स्वंग्ने सिधष्टव् सौषंधी्रन्ं रुध्यसे। गर्भे सञ्जायसे पुनः। वृषां सोम द्युमा असि वृषां देव वृषंव्रतः। वृषा धर्माण दिधषे। इमम्में वरुण तत्त्वां यामि त्वं नों अग्ने स त्वं नों अग्ने॥ [48]

अपां त्वेमंत्रयं पुरो भुवः प्राचीं ध्रुविख्यितिस्यिविरिन्द्राँग्री मा छन्दं आयुिस्वृद्दग्नेर्भागींऽस्येकयेयमेव सा याग्ने जातानृग्निर्वृत्राणि त्रयोदश॥13॥ अपां त्वेन्द्राँग्नी इयमेव देवतांता पद्गिरंशत्॥36॥ अपां त्वेमंन् हुविषा वर्धनेन॥ हिर्रः ओम्॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ ॥ हरिः ओम्॥॥ तैत्तिरीयसंहिता चतुर्थकाण्डे तृतीयः प्रश्नः॥

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.

 ${\sf GitHub: http://stotrasamhita.github.io} \ | \ \ {\sf http://github.com/stotrasamhita}$

Credits: http://stotrasamhita.github.io/about/